

Gratis krant, help 'm verspreiden!

KLASSE!

KRANT VOOR GEORGANISEERD GELUK EN DE ONDERGANG VAN DE HEERSENDE PARTIJ

Nr 6 | 2009

Laatste golf van protest tegen Bologna: een nieuw begin?

In 1999 kwamende onderwijsministers van praktisch alle Europese landen bij elkaar in Bologna om een begin te maken met een proces dat zou moeten leiden tot de volledige integratie van het Europese hoger onderwijs. Dat werd voorgesteld als een baanbrekende hervorming die voor iedereen grote voordelen zou brengen. Inmiddels verzetten veel studenten en universiteitspersoneel zich hevig tegen de hervormingen.

★ RENÉ BOER, UNIVERSITAIRE ACTIVISTEN

Een van de troeven die in 1999 opgedist werden, was een volledige uitwisselbaarheid van studiepunten die tot stand gebracht zou worden met het ECTS-systeem. Ook zou de mobiliteit van studenten, docenten en onderzoekers vergroot worden door onder meer de vergelijkbaarheid van diploma's. Op het eerste gezicht leken dat geen slechte plannen.

Het Bolognaproces moet echter gezien worden in de bredere context van de Lissabon agenda en de buitenlandse handelsstrategie van de EU Global Europe. Daarin staat het omvormen van Europa tot een zeer competitief blok in de wereld centraal. Deze strategie geeft in uiteenlopende sectoren een extra impuls aan deregulering en privatisering, zonder dat daarbij de mogelijke consequenties goed onderzocht worden. Dit heeft ook een sterke invloed op het onderwijs, waarbij het Bolognaproces een belangrijke en faciliterende rol heeft gespeeld. Het Bolognaproces is dan ook ingezet met als belangrijkste reden het internationale concurrentievermogen van het Europese hoger onderwijssysteem ten opzichte van de rest van de wereld te vergroten. Het betreft, in tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, niet een aantal op het welzijn van de student gerichte veranderingen, maar eerder ingrijpende en grootschalige onderwijshervormingen, waarbij een zeer sterk marktdenken centraal staat.

FOTO: UNAI UNAI RISUEÑO, UNAIRISUENO.COM

De orde bewaakt op 1 mei in Den Bosch

Handelswaar

Het Bolognaproces legt geen verplichtingen op aan landen, maar door ondertekening geven landen wel aan de intentie te hebben het in de loop der tijd volledig in te voeren. Zo is 'Bologna' nog niet in alle landen volledig ingevoerd, maar is inmiddels duidelijk dat de gevolgen groot zijn en het geleid heeft tot verstrekkende processen van privatisering en commercialisering.

Een belangrijk element is de sterk toenemende invloed van het bedrijfsleven op de universiteit. Terwijl de publieke subsidie terugloopt, worden steeds meer studies, leerstoelen en onderzoeksprojecten privaat gefinancierd. Hiermee wordt de autonomie van de universiteiten en de academische vrijheid ernstig aangetast. Men bijt de hand die voedt immers niet.

De nadruk op efficiëntie die hieruit voortkomt maakt van de universiteit een competitieve in plaats van een kwalitatief-hoogwaardige en inspirerende omgeving. Het heeft ook direct tot gevolg dat onrendabele onderdelen, zoals voorzieningen voor studenten of kleine studies, sterk onder druk komen te staan. Ook studies die niet direct voorbereiden op de arbeidsmarkt, zoals filosofie en sociologie, worden bedreigd. Het marktgericht denken leidt in alle lagen en op alle faculteiten tot harde bezuinigingsrondes, die de universiteiten nog verder uitkleden dan nu al het geval is.

Uit studentenogen

Ook elementen van 'Bologna' die aantrekkelijk lijken, zoals een eenvormig systeem aan studiepunten, blijken bij nadere beschouwing

LEES VERDER OP PAGINA 2 ↘

De G20 en de redding van het systeem

Toen in september vorig jaar de wereldeconomie plotseling pijlsnel verder door zijn hoeven leek te zakken, raakten ondernemers en politici zichtbaar in paniek. Met miljarden aan belastinggeld werden de meest ernstige schokken opgevangen en werd de tijd gekocht om de crisis verder te 'managen'. De G20 was daarbij een van de belangrijkste instrumenten.

(Een langere versie met noten van dit artikel is te vinden op www.globalinfo.nl/content/view/1884/30)

Na een aantal spoedbijeenkomsten van de G20 die direct op de september-crisis volgden, werd er een definitieve top op 2 april in Londen gepland. De top ging gepaard met uiteenlopende protesten, die wereldnieuws werden door gewelddadig optreden van de politie dat aan een man het leven kostte.

Einde van wat?

Toen de crisis zich snel ontwikkelde, en overheden alom banken en bedrijven gingen subsidiëren om ze overeind te houden, riepen linkse waarnemers dat hiermee een einde aan het neoliberalisme was gekomen. Sommigen zagen zelfs het begin van het einde van het kapitalisme als geheel, of in ieder geval de mogelijkheid daartoe. Weer anderen - ook binnen links - waarschuwden echter dat het eerder gaat om de overgang

LEES VERDER PAGINA 3 ↘

De slotverklaring van de "London Summit on Stability Growth and Jobs" betrof volgens Balkenende en Bos, die ook hadden mogen aanschuiven: "een daadkrachtige en afgestemde aanpak om de wereldwijde economie weer op gang te helpen". onder andere door "kredietstromen weer op gang te brengen" en "de versterking van de middelen van de internationale financiële instellingen, met name het IMF". "Voorts is de forse stap vooruit bij de verbetering van toezicht en regelgeving van groot belang voor het herstel van het vertrouwen in de financiële sector op langere termijn."

Vervolg van pagina 1

Laatste golf van protest tegen Bologna: een nieuw begin?

ook minder positieve kanten te hebben. Ze zijn hoofdzakelijk ingevoerd om een instrument te creeren om onder meer de output van studies en faculteiten te kunnen controleren en te vergelijken, om zo de concurrentie tussen universiteiten te bevorderen.
Deze ontwikkelingen zien veel studenten met lede ogen aan. De landelijke studentenvakbonden, verenigd in de *European Student Union*, maakten echter deel uit van het Bolognaproces en leverden slechts hier en daar wat detailkritiek. Terwijl zij in de laatste maanden van het proces met de onderwijsministers hun 'Bologna with Student Eyes'-rapport bespraken, ging er een flinke golf van protest door Europa.

Tegenbeweging

Met name in landen waar de invoering enigzins achterloopt, zoals in Spanje en Italië ontstonden massale studentenbewegingen. Anders dan in Nederland, waar de hervormingen al vrij vroeg en kritiekloos zijn doorgevoerd, valt vaarwater kwam vond de Global Week of Action plaats, georganiseerd door de International Student Movement. Hierbij werden tientallen demonstraties en bezettingen georganiseerd en ook in Barcelona leefden toen de acties kortstondig weer op. In heel Europa werd tevens gemobiliseerd om eind april te protesteren tegen de laatste Bolognatop in Leuven. Een Belgische studentenbeweging die het voortouw had kunnen nemen in de protesten, liet verstek gaan waardoor de uiteindelijke kracht van de acties ter plekke nogal tegenviel. Niet veel later liet in Turijn echter de 'Onda' van zich horen tijdens de onderwijstop van de G8. Deze 'golf' van studentenprotesten ontstond eind 2008 rond lokale hervormingsplannen van Italiaanse onderwijsminister Gelmini die praktisch een volledige uitverkoop van tal van onderdelen van het hoger onderwijs zouden betekenen. Nadat in oktober anderhalf miljoen studenten de straat op gingen en de plannen aan het eind van het jaar toch werder in beweging te komen. Uit het platform BEST, dat vorig jaar effectief het bijbetalen voor extra studiepunten heeft bestreden, is nu platform HOHP ontstaan. Het platform is ambitieus, landelijk en veel verschillende studentenorganisaties hebben zich erbij aangesloten. De brede aanpak lijkt helaas wel ten koste te gaan van politieke daadkracht, waardoor het platform meer richting een debatclub gaat dan een organisatie met serieuze eisen. Hoewel in de oprichtingsverklaring staat dat 'actie niet wordt uitgesloten', wordt intern nog gediscussieerd of privatisering niet ook veel goeds kan betekenen voor de universiteit.
Naast HOHP is er zeer recent een coalitie van een aantal linkse studentenorganisaties ontstaan, die in hun manifest het Bolognaproces in z'n geheel verwerpen en een algehele stop op de privatisering van het hoger onderwijs eisen. Deze nieuwe coalitie staat nog in de kinderschoenen maar heeft al een aantal activiteiten aangekondigd en is van plan

> Het marktgericht denken leidt in alle lagen en op alle faculteiten tot harde bezuinigingsrondes.

in dergelijke landen nog veel te redden. In Barcelona werden eind 2008 een aantal universiteitsgebouwen bezet, die een central rol speelden in het opbouwen van het verzet tegen de invoering van een aantal concrete Bologna-onderdelen. Op voorspraak van de rector werden de bezetters afgelopen maart bijzonder geweldadig door de militaire politie ontruimd, hetgeen leidde tot rellen en massale en dagenlang aanhoudende demonstraties. Op het hoogtepunt van de acties sloten ook ouders en scholieren zich aan.
Toen deze beweging in rustiger den ingevoerd werd de beweging doodverklaard. Maar rond de vergadering van de onderwijsministers van de G8 in mei rees deze studentenbeweging op uit haar as en blokkeerde de conferentie met zo'n 10.000 mensen en liet daarmee een krachtig geluid horen.

Aarzelend in Nederland

Na deze Europese omzwervingen is het altijd een beetje teleurstellend om de situatie in Nederland in ogenschouw te nemen. Maar zelfs in het land dat al jaren geen serieuze studentenbeweging meer kent, lijkt er het één en anin het nieuwe academische jaar een vliegende start te maken. Deze coalitie zal geen concessies doen met betrekking tot privatisering en commercialisering van universiteiten, maar zal zeker met HOHP gaan samenwerken en pogen hen te overtuigen van de noodzaak de gevolgen van Bologna te bestrijden. Het Bolognaproces zelf is inmiddels grotendeels ten einde gekomen met de laatste top in Leuven en zal worden voortgezet in minder zichtbare 'follow-up-groups'. Dit zou kunnen betekenen dat de mobilisatie van studenten en internationale coordinatie afzwakt omdat er minder duidelijk tegen één Europees instituut te ageren is. Aan de andere kant komt er met einde van het Bolognaproces ook een einde aan alle verhullende beloftes over internationale samenwerking, en staan de hardvochtige en rigoreuze processen van privatisering en commercialisering nu naakt in de openbaarheid. Hopelijk biedt dit voor de Europese studentenbewegingen, waar ze in Leuven kansen hebben laten liggen, mogelijkheden om met nieuwe energie toe te werken naar de nieuwe Global Week of Action in oktober. ◘

Protesten Barcelona

Hoger Onderwijs heeft Prioriteit: www.hohp.nl
Zie voor meer info:
kritischestudenten.nl en universitaireactivisten.nl
Meer lezen?
Dossier Bologna en Global Europe op www.voorwie.eu/images/stories/pdf/dossier-onderwijs-ge.pdf
Boek:
If You Are So Smart, Why Aren't You Rich? Lorenz ea, Boom 2008

Protesten bij onderwijstop Leuven

Tips en trucs

Stel je woont in een dorp of stad waar extreem rechtse jongeren veel overlast veroorzaken. Deze overlast kan variëren van een enkele racistische uitspatting van een of enkele jongeren tot een groep georganiseerde rechts-extremisten die de straten hebben geclaimd. Maar wat te doen als dit in jouw omgeving gebeurt? En specifieker: wat te doen in een dergelijke situatie als er geen mensen in je omgevingen met antiracisme bezig lijken te zijn?

★ TIM VLAARBEEK

In de praktijk blijken er eigenlijk altijd wel mensen in ieders omgeving te zijn die ook een hekel aan racisme hebben en die bereid zijn iets te doen. Om mensen in je omgeving te treffen kan je bijvoorbeeld een persbericht naar het lokale weekblad sturen met de oproep voor mensen om zich aan te melden bij een nog te beginnen antiracismegroep, organiseer bijvoorbeeld een brainstormavond in het buurtcentrum. Andere manieren om mensen te ontmoeten zijn bijvoorbeeld binnenstappen bij een lokale belangenbehartigingvereniging voor minderheden en daar een praatje over de problemen in jouw woonplaats aanknopen. Wat ook helpt is vooral veel rondvragen in je eigen omgeving.

Wat niet vergeten moet worden is dat er ook landelijke netwerken zijn waar je in mee kan draaien en op terug kan vallen. De AntiFascistische Actie (AFA) is zo'n netwerk, maar je kan bijvoorbeeld ook denken aan Nederland Bekent Kleur of Artikel 1. Neem contact met een van deze groepen op en ga samen kijken wat er in jouw omgeving te doen valt. Als je meer informatie wilt over de groep rechts extremisten in je omgeving neem dan contact op met KAFKA.

Een groep om je heen hebben is heel handig, het werkt fijner, is gezelliger en de moed zakt minder snel in je schoenen als je met meerdere mensen oplossingen kan vinden voor vraagstukken die je tegenkomt. Maar wat kan je doen? Op veel plekken waar extreem rechtse jongeren actief zijn vind je vaak racistische stickers, posters en graffiti. Een leuke en nuttige eerste actie met je groep zou kunnen zijn om zo veel mogelijk racistische uitingen uit het straatbeeld weg te krijgen, krab die stickers weg, scheur die posters af en maak die graffiti onleesbaar. Daarnaast zou je bijvoorbeeld een

Vervolg van pagina 1

De G20 en de redding van het systeem

naar een nieuw stadium van het kapitalisme, waarin de staat ingeschakeld wordt om wat grote onkostenposten te betalen. Na de Londense G20-top is in ieder geval duidelijk welke richting er gekozen wordt. Al bestaat er nog wat verschil van mening over de interpretatie van de maatregelen.

Gematigd optimisme

Noreena Hertz, koningin van het hervormingsgezinde denken over de economie, is enthousiast over de 'verklaring van Londen'. Volgens haar is het Gucci-kapitalisme voorbij en is nu de tijd aangebroken voor 'coöp-kapitalisme'. Ze wijst op maatregelen ter regulering van financiële markten en tegen belastingparadijzen. Ook zou er nu samengewerkt worden tussen de belangrijkste economieën van de wereld, inclusief China en Brazilië. De Belgische Sociologe Francine Mestrum ziet geen structurele veranderingen opdoemen, maar meent wel "dat dit het begin inluidt van een ernstige aanpak van de zwaarste uitwassen van het neoliberale kapitalisme." Ook zij wijst op de aanpak van belastingparadijzen en de regulering van de financiële markten. Maar ze erkent meteen dat dit ook "weinig met de crisis zelf te maken [heeft] die structurele oorzaken heeft. Daar wordt met geen woord over gerept en daar wordt dus ook niets aan gedaan." Om drie redenen signaleert ze "een tikkeltje hoop": De machthebbers zouden nu erkennen dat "dit systeem grondig fout zit." Verder wordt in de tekst aandacht gevraagd voor nieuwe banen en worden de resultaten van de 'sociale top' van de G8 in Rome goedgekeurd. En ten derde "wordt alvast 50 miljard Dollar uitgetrokken voor steun aan onder meer sociale bescherming in de armste landen".

Ook gematigd optimistisch is een deel van de Europese vakbeweging. De Europese confederatie van vakbondskoepels ETUC reageerde op de uitkomst van de G20-voorjaarstop in Londen door het organiseren van grote demonstraties, min of meer gelijktijdig in verschillende Europese hoofdsteden. In een analyse in het Belgische webzine Uitpers concludeert Saskia Boumans dat het IVV - en ook andere vakbonden - geconcludeerd heeft dat de uitkomst van Londen positief was: "De analyse van het IVV na de top stelt in de eerste zin dat "banen en sociale kwesties nu hoger op de agenda stonden dan bij de laatste G20-bijeenkomst eind november 2008" en somt vervolgens alle paragrafen en zinnen op waar de woorden 'work' of 'jobs' in voorkomen."

Vakbondsdemonstratie Brussel

Apart demonstreren in Londen

Zo'n voorzichtige opstelling was ver te zoeken bij de demonstranten die de G20-top hadden aangegrepen voor een soort anti-kapitalistisch carnaval op 1 april. Als doelwit was niet het Excellcenter gekozen waar de top gehouden werd, maar de Bank of England en het omringende financiële centrum. Wat zich daar afspeelde was tegelijkertijd ontroerend en indrukwekkend als ook ontmoedigend. Zonder veel voorbereiding en onophoudelijk aangevallen door een groot deel van de media, waren vele duizenden mensen naar de protesten gekomen om vervolgens de hele dag door de politie weggeduwd of -geslagen te worden. Het bemoedigende was dat zoveel mensen op de been waren en veelal ook zelf bedacht hadden hoe uiting te geven aan hun kritiek. Tegelijkertijd werd zichtbaar dat veel van de elementaire structuren voor een anti-kapitalistische beweging (of netwerken), die een paar jaar geleden nog in volle schwung was, ontbraken. Natuurlijk waren de acties in korte tijd uit de grond gestampt omdat de top plots gepland was en waren veel groepen op het vasteland meer met de bijna gelijktijdige Navo-verjaardag in Straatsburg bezig.

Maar gedeeltelijk werd deze situatie ook gecreëerd doordat de 'groene' activisten de bewuste keus hadden gemaakt om zich apart te organiseren. Letterlijk apart, kilometers van de Bank of England verwijderd werd op een doorgaans druk verkeerskruispunt een 'klimaatkamp' ingericht voor de deur van het hoofdkantoor van de emissiehandel in CO2. Daar was alles overgeorganiseerd en strikt geweldloos. Typerend was de leus die aangeven werd toen ze ondanks hun geheven handen door de politie van straat geveegd werden: *This is not a riot! This is not a riot!* Ook inhoudelijk vertonen de klimaatactivisten geen florissante ontwikkeling door hun fixatie op milieuproblemen en individuele geitewollensokkenoplossingen in plaats van gedegen economische en politieke analyses (en strategieën).

Strategische beschouwingen

De anarchistische antropoloog David Graeber merkt op [6] hoe dramatisch het is dat nu het kapitalistische systeem in al zijn voegen staat te rammelen, de tegenbeweging het af laat weten. Toch is hij wel hoopvol. Hij vertrouwt op de vele basisinitiatieven die er nu opbloeien en die weten dat ze bij crises als deze juist niet moeten vertrouwen op 'de staat'. Het verbinden van die afzonderlijke strijden en initiatieven zou de missing link zijn voor een perspectiefvolle tegenontwikkeling. Oudgediende van de Italiaanse radicale arbeidersbeweging Mario Tronti was ook bij de protesten en zag vooral de verwarring, die hij niet wil bekritiseren[7]. Volgens hem komt dat omdat de traditionele politiek "dood is" omdat het allemaal managers zijn geworden. Hij vervolgt: *"If there is no politics, then you end up frustrated and everyone reacts as well as they can. Some kidnap a banker, others attack the bank… (...) These things happen precisely because there is nothing else. They fill a vacuum".* De voornaamste uitdaging voor radicaal links is volgens Tronti om nu eens te voorkomen dat elke keer de boel weer opgebouwd wordt om daarna weer af te kalven. *"The problem is how to do this after these large mobilizations, how not to diminish, but to remain on this level."*

Een ding is in ieder geval duidelijk. Deze crisis zal niet vanzelf iets leukers opleveren dan het systeem daarvóór bood. Als over een tijd en met hulp van het publieke geld de economie weer langzaam zal herstellen en 'groei' begint te vertonen, zullen de zakenjongens weer juichend de wei in rennen en onder de goedkeurende blik van de zombie-politici hun oude gang gaan. Als we van ze af willen, moeten we ze nu aanpakken, nu ze in de verdediging zijn en een paar flinke klappen hebben opgelopen. ◘

Komende G20 toppen zullen op 24 en 25 september in Pittsburg (VS) zijn en in november 2009 komen de ministers van Financien van de G20 in Schotland bijeen op een nog bekend te maken plek (met dikke kans dat het weer Gleneagles wordt, waar in 2005 de G8-top gehouden werd).

tegen fascisten

eigen poster kunnen ontwerpen tegen racisme en deze rondplakken in je omgeving, als je hier bijvoorbeeld een mailadres van je eigen groep op zet is dit ook weer een goede manier nieuwe mensen te bereiken. Ook zou je met een lokale jongerenwerker kunnen praten over racisme en over racistische jongeren in je woonplaats, misschien is dit zelfs wel de plek om met de jongeren zelf een discussie aan te knopen over racisme. De vraag blijft natuurlijk welk effect dit heeft op een groep jongeren, keren ze zich juist meer in zichzelf of hebben ze behoefte aan een uitgestrekte hand.

In Venray bijvoorbeeld heeft een dergelijk initiatief enkele jaren geleden ertoe geleid dat enkele extreem rechtse jongeren een bezoek aan een moskee brachten en zo meer begrip voor de moslim minderheid in de stad kregen. Maar als je te maken hebt met een zeer ver doorgeradicaliseerde groep heeft dit misschien juist een negatief effect waarbij de extreem rechtse jongeren in hun eigen denken bevestigd worden. Antiracisme blijft maatwerk, dus pas je strategie aan op de situatie waar je mee te maken hebt.

Je moet in een dergelijke situatie waar rechts-extremistische jongeren de overhand hebben natuurlijk goed uitkijken voor je eigen veiligheid. Wat je natuurlijk wilt voorkomen is dat je op een gegeven moment het mikpunt van extreem rechtse agressie wordt. Wees daarom altijd voorzichtig met wat je doet, het zal niet de eerste keer zijn dat rechts extremisten op de vuist gaan met mensen die niet in hun wereldbeeld passen.

Je moet niet vergeten dat wat je doet helpt en nuttig is. Het wegscheuren van een racistische poster, een antiracistische flyer uitdelen op straat of het weghalen van racistische graffiti heeft nut en draagt direct bij aan een betere, tolerantere samenleving. Door de aandacht op een antiracistisch maatschappijbeeld te leggen spreek je niet alleen het antiracistische potentieel in je omgeving aan maar je biedt ook een alternatief voor jongeren met een hang naar rechts. En vergeet niet dat je gelijkgestemden laat zien dat ze niet alleen zijn, laat zien dat er meer mensen in zich verzetten tegen racisme.
Want waar men zwijgt ligt acceptatie op de loer. ◘

Handige sites

- www.afanederland.org
- www.kafka.nl
- www.alertafa.nl
- www.laatzenietlopen.nl
- www.annefrank.org
- www.xs4all.nl/~afa/lonsdale/

verder lezen: Het Lonsdale-vraagstuk (Monitor Racisme en Extremisme Cahier nr. 4) Monitor Racisme & Extremisme, Achtste rapportage. beide van Anne Frank Stichting

EEN RONDETAFEL GESPREK OVER EUROPESE OPSTANDEN

“Wij zijn jullie

De economische crisis ging gepaard met opstanden in meerdere landen binnen Europa. Al snel moesten twee Europese ministerpresidenten aftreden. Zowel de Litouwse als de IJslandse regering zagen zich geconfronteerd met brede protestbewegingen. Griekenland werd in december wekenlang geteisterd door protesten en rellen die een groot deel van het openbare leven lam legden. De onrust speelde zich vooral af in Oost-Europa. Landen zoals Litouwen en Letland, die jarenlang hét voorbeeld waren van het neoliberale ‘mirakel’ van het Internationale Monetaire Fonds, leerden met onvoorstelbare snelheid dat in een ‘open markt’ geld niet alleen snel naar binnen stroomt, maar even snel, of nog sneller, weer wegstroomt. Met als gevolg economische instorting. Op 13 januari in Letland en 16 januari in Litouwen kwamen tienduizenden mensen de straat op om dit economische beleid aan te klagen. Zij bestormden het parlement en gooiden met eieren en stenen. Toen de politie ‘de orde’ wilde handhaven, braken er rellen uit.

★ DOOR MARIANNE EN KRISS

NIZNOZ (WWW.FLICKR.COM/PEOPLE/NIZNOZ/)

Klasse! sprak met activisten uit Griekenland en Litouwen om te vragen hoe dit proces zich ontwikkelde. Wij spraken met het collectief achter het politieke blaadje “Juodraštis” (“Ruwe klad” of ook “Schrijven in Zwart”) uit Litouwen, dat meerdere anti-autoritaire bewegingen en zichtpunten vertegenwoordigt. Daarnaast spraken we met Antonis, een Griekse activist betrokken bij het anarchistische tijdschrift “Occupied London”. Hij hield gedurende de opstand in Griekenland een blog bij met verslagen en analyses (www.occupiedlondon.org/blog). Wij waren vooral geïnteresseerd in welke lessen wij kunnen trekken uit het Europese laboratorium van opstanden. Kunnen de haast mythische opstanden omgevormd worden tot een langdurig transformatieproces van ons huidige economisch en sociaal stelsel?
Het doel van ons gesprek is om de organisatie- en actievormen nuchter te onderzoeken en perspectieven te ontwikkelen voor een bredere strijd over landsgrenzen heen. Uit het gesprek wordt duidelijk dat de recente opstanden slechts een klein deel uitmaken van een veel bredere en langere geschiedenis van verzet. In zowel Griekenland als Litouwen is de huidige opstand een gevolg van jaren van ontevredenheid met de overheid en het langzaam opbouwen van kritische perspectieven en alternatieven. De opstanden waren slechts gedeeltelijk verbonden aan de crisis, maar geven wel een aanwijzing van hoe de toekomst zich zal ontwikkelen in tijden van economische malaise. Vooral de samenwerking tussen verschillende groepen en het oprichten van nieuwe groepen en structuren binnen en buiten ‘de beweging’ lijkt mogelijk en noodzakelijk om het verzet een brede en langdurige rol te geven. In veel landen, waaronder Griekenland en Litouwen, is dit proces al gaande.

> “door samenwerking iets creëren dat letterlijk explosief is”

Opstand uit perspectief elite

De mythe van het opstandige Europa werd al snel in de kiem gesmoord, maar het was meer dan voldoende om de mondiale elite te doen beven. Recentelijk waarschuwde de Wereldbank voor sociale onrust (1). Reeds in december kondigde de directeur van het Internationaal Monetair Fonds Strauss-Kahn aan dat een toename van opstanden in navolging van Griekenland hoogstwaarschijnlijk zou zijn, als de sociale welvaart niet eerlijker verdeeld zou worden op wereldschaal (2). In maart verscheen een speciaal rapport van de Britse *Economist Intelligence Unit,* “Manning the barricades”, waarin ook groeiende sociale onrust voorspeld werd naar aanleiding van de economische crisis (3). En in het nieuwe NAVO strategievoorstel “Towards a grand strategy for an uncertain world” wordt gesteld dat “a hungry man is an angry man” (4). Naast een kennelijk gevoel voor poëzie, geeft dit ook aan dat de mondiale elite toekomstige opstanden gebruikt om hun grip op de maatschappij te versterken door middel van sociale repressie en steeds meer ‘security’.

1 Kun je iets vertellen over de specifieke samenstelling van de beweging in je land? Hoe hebben de verschillende politieke stromingen samengewerkt en, nog belangrijker, kunnen de recente opstanden een verschuiving teweeg brengen in de verhoudingen tussen groepen?

Antonis: Allereerst is het noodzakelijk om duidelijkheid te scheppen over wat wij bedoelen met “de beweging” in Griekenland. Een definitie die veel mensen gebruiken, en waar ik mij ook in kan vinden, is dat het een “sociaal-antagonistische” beweging is, een term afkomstig van de Italiaanse autonome beweging uit de jaren ‘70. Volgens deze definitie, zou de “sociaal-antagonistische” beweging allerlei groepen bevatten, waaronder anarchisten, anti-autoritaire groepen en individuen, en andere linkse groepen die zich buiten de sfeer van de alledaagse politieke wereld bevinden – kortom, buitenparlementair links.

De radicale politieke scène in Griekenland heeft een reputatie voor interne splitsingen. Het was zeer positief om te zien dat zelfs vóór december veel onderwerpspecifieke assembleas (buurtvergaderingen) plaats vonden die deze fricties konden overbruggen. En dan was er natuurlijk december! Hoewel de opstand niet alles heeft veranderd, was er zeker een verschuiving in de manier waarop veel verschillende groepen samenwerkten (tijdens de bezettingen van de laatste dagen bijvoorbeeld), wat hopelijk betekent dat - wanneer het echt telt - mensen hun onderlinge verschillen toch opzij kunnen zetten om samen te werken.

Juodraštis: Eerst en vooral kunnen we niet zeggen dat er een ‘bepaalde’ beweging tot stand is gekomen door de financiële crisis. De nieuwe links-radicale bewegingen in Litouwen begonnen rond 2000 toen een aantal anarchisten uit de punkscène een mobilisatie tegen de NAVO top in Vilnius organiseerden. In 2005 was er een protestgolf toen een grote supermarktketen de laatste openbare bioscoop in Vilnius wilde privatiseren. In 2007 is het anarchistische nieuws- en analyseplatform “anarchija.lt” de lucht ingegaan. Samen met de recent begonnen radicale uitgeverij “Kitos knygos” (Andere Boeken) was dat het begin van een nieuwe periode van organisatie en verspreiding van ideeën en acties. Het allernieuwste project is ons anti-autoritaire tijdschrift “Juodraštis.” Andere activistische groepen zijn Nieuw Links ’95 (een intellectuele kring die politieke, sociale en culturele kritiek levert), losse groeperingen anarchopunks, verscheidene LGBT organisaties, een kleine groep vrijdenkers en feministen (academici en punks tegen een conservatief familierechtproject). Er is ook een zwakke Marxistische stroming die vaak afgeschilderd wordt als de verdedigers van het Stalinisme.

De vakbonden in Litouwen zijn zwak, werken vaak samen met politieke partijen, en gebruiken geen radicale tactieken tegen het neoliberale beleid. Er was hoop op verandering toen de werknemers bij twee supermarktketenen een vakbond stichtte in 2008, maar deze nieuwe “precaire” arbeiders hebben vooralsnog geen beweging opgebouwd. In de lente van 2008 begon de studentenbeweging in verzet te komen tegen het Bolognaproces (zie elders in deze krant). Één groep binnen de studentenbeweging, het “Studentenverzet,” heeft samen met “anarchija.lt” een Vrije Universiteit opgericht (www.luni.lt). Het is een informeel collectief initiatief met als doel het uitwisselen van kennis en ervaring om alternatieven voor het huidige onderwijsmodel te ontwikkelen. De wekelijkse hoorcolleges worden bijgewoond door wetenschappers, kunstenaars, activisten, collectieven en individuen die hun kennis met elkaar delen. In één jaar tijd zijn er al vier onafhankelijke en zelfgeorganiseerde “faculteiten” in vier verschillende steden ontstaan.

De radicale beweging in Litouwen is tamelijk gefragmenteerd. Nieuw Links houdt zich vooral bezig met uitwisselen van meningen op internet forums, en de discussie gaat vaak over problemen zoals familie en zedelijk gedrag. Zij komen ook op de anarchistische acties, maar nemen vaak een moreel en soms reactionair standpunt in. De LGBT en feministische bewegingen zijn actief tegen de politiestaat en homofobie, ook binnen de antifascistische beweging. “Anarchija.lt”, “Juodraštis,” “Kitos knygos” en de Vrije Universiteiten proberen de verschillende vormen van verzet te organiseren, maar dat blijkt een zaak te zijn dat vooral wordt gekenmerkt door golven, onderbrekingen, samengaan en weer opbreken …

2 Opstanden komen nooit uit het niets, hoewel de media en politici het soms zo willen afbeelden. In hoeverre hebben de betogers gebruik gemaakt van bestaande bewegingsstructuren? En wat voor nieuwe structuren zijn ontstaan tijdens de opstanden?

Antonis: De signalen van een aankomend oproer in Griekenland waren lang voor december zichtbaar. Griekenland is een land met een geschiedenis van politieke spanning. Vanaf de jaren ‘40 tot heden was er in Griekenland een partizane antifascistische beweging, een burgeroorlog, en een dictatuur. De opstanden in decem-

IN TIJDEN VAN DE ECONOMISCHE CRISIS

crisis”

In Litouwen

ber waren slechts het nieuwste hoofdstuk in een lange geschiedenis van politieke strijd. In de jaren en maanden vóór de opstand werd een deel van de bevolking steeds radicaler, vooral studenten, gevangenen, en de zwaar onderdrukte migranten die net in contact waren gekomen met elkaar en met politieke groeperingen en strijd. Tegelijkertijd groeide de afkeer tegen de regering door het alsmaar repressiever optreden en de aaneenschakeling van politieke schandalen in de media. De kloof tussen de regering en wat zich op straat afspeelde werd steeds groter. Het was eerder de vraag wanneer en niet of er een opstand zou uitbreken…

Wat de resultanten van de strijd betreft: Er zijn een aantal nieuwe zelfgeorganiseerde projecten die tot stand kwamen tijdens de opstanden in december: zoals het park vlak bij de plek waar Alexis werd neergeschoten en een nieuwe anarchistische bezetting tegenover het gebouw van de Polytechnische Universiteit. Nog belangrijker, wat politieke relaties betreft, denk (en hoop!) ik dat mensen hebben ingezien dat wij door samenwerking iets kunnen creëren dat letterlijk explosief is. Dat is de mooiste erfenis van december…

Juodraštis: De conservatieve en liberale partijen hebben in 2008, samen met een bijzondere partij van beroemde TV sterren, de verkiezingen gewonnen en hebben onmiddellijk een draconisch beleid van “anti-crisis” maatregelen ingevoerd. Dit leidde tot veel protesten in Litouwen. Het invoeren van deze maatregelingen werd ontvangen met een golf van woede en ontevredenheid in heel Litouwen. Een van die onpopulaire maatregelingen was de verhoging van de belastingen voor de gehele bevolking. Vlak voor nieuwjaar, hebben de arbeiders in de culturele sector gedemonstreerd tegen de verhoging van de accijnzen, en veel vakbonden hadden een nationale staking aangekondigd voor januari. Mensen zagen het nieuws uit Griekenland, Bulgarije en Letland waar zich rellen afspeelden enkele dagen voor de gebeurtenissen in Vilnius. Politie en veiligheidsdiensten stonden paraat, maar ze konden de situatie niet goed inschatten.

> “Alle banden met de bestaande macht doorsnijden””

Men zou kunnen zeggen dat de meerderheid van de beweging niet verbonden was aan de structuren van eerdere bewegingen. Maar deze bewegingen hebben wel deelgenomen aan de voorbereidingen – “anarchija.lt” en de Vrije Universiteiten hebben informatie verspreid die niet in de gevestigde media te verkrijgen was. Mensen konden inspiratie putten uit de informatie die ze kregen over strijd in andere landen en hebben daardoor het heroveren van het dagelijkse leven als hoofddoel gesteld…

FOTO PKMK (WWW.FLICKR.COM/PEOPLE/PUKOMUKO/)

3 Hoe werd de kritiek ingekaderd en hoe ver gingen de actievoerders met hun eisen?

Juodraštis: De betoging op 16 januari werd begonnen door de Litouwse Confederatie van Vakbonden. Tien economische eisen werden opgesteld, waarvan een aantal tamelijk abstract. Vakbondsbureaucraten stelden dat de actie louter economische motieven kende waardoor de vakbonden zich aan geen enkele politieke macht hebben verbonden. Na de rellen in Riga riepen de vakbonden op tot vreedzame betogingen en kwamen ze met een gezamenlijke verklaring die het aftreden van de regering eiste. In tegenstelling tot Letland waren er op Litouwse Internetportalen geen oproepen tot rellen te vinden noch tot het omverwerpen van de staatsmacht. De mensen die met de “robocops” vochten waren noch anarchisten noch skinheads, maar arme jonge handarbeiders uit volksbuurten. Het betreft een grotendeels onzichtbare en ongeorganiseerde groep mensen. Het feit dat ze zaken als spandoeken met leuzen negeerden, duidt erop dat hier sprake is van een “biopolitieke strijd”. Met “biopolitieke strijd” bedoelen we de strijd tegen sociale segregatie en uitsluiting, en het verdedigen van je eigen leven tegen de totale onderwerping aan het kapitaal.

Antonis: Op dit gebied is de propaganda van de media geslaagd: namelijk door te stellen dat de opstanden apolitiek waren en dat er geen eisen naar voren werden gebracht. Het klopt dat op enkele uitzonderingen na (meestal linkse groepen die bijvoorbeeld de ontwapening van de politie eisten) geen directe eisen geformuleerd werden door de opstandelingen. Maar de afwezigheid van zulke “eisen” maakt, naar mijn mening, de opstanden juist politiek. Degenen die meededen hadden simpelweg genoeg van de bestaande macht: in plaats van ook maar iets van haar te eisen, wilden ze juist alle banden ermee doorsnijden. Op symbolisch niveau (dus door rellen en vernielingen bij acties) en in de realiteit: de ontplooiing van zelfgeorganiseerde projecten, buurtvergaderingen, etc.

4 Was er een internationaal perspectief in de manier waarop de economische crisis aangekaart werd?

Antonis: Ik denk dat er een verkeerd beeld is ontstaan van de Griekse opstanden als “de eerste kredietcrisis-opstanden”. Binnen de beweging in Griekenland was er nauwelijks aandacht voor de financiële crisis, laat staan op internationaal niveau. Desondanks was er een grote solidariteitsgolf als antwoord op de opstanden – we weten van minstens 200 solidariteitsacties over de hele wereld. Er was dus wel degelijk een internationaal perspectief, niet noodzakelijkerwijs in het verband met de economische crisis, maar wel in verband met hetgeen mensen onderdrukt in hun lokale kaders.

Juodraštis: Dit is een erg moeilijke vraag. De gebeurtenissen in Griekenland werden bijvoorbeeld systematisch onderbelicht in de gevestigde pers. De Litouwse gevestigde pers probeerde de gebeurtenissen in Vilnius te relateren aan die in Bulgarije en Letland. Het werd weggezet als ontevredenheid met de toenmalige regering, en niet als ontevredenheid met het gehele kapitalistische systeem. Tegelijkertijd probeerden we de echte problemen bloot te leggen, en we zijn ervan overtuigd dat sommige mensen die deelnamen aan de rellen ook een anti-kapitalistisch standpunt hebben ingenomen.

5 Tot zover zijn we er vooral van uitgegaan dat spontane opstanden onderdeel zijn van uiteenlopende reacties op de crisis. Maar is het ook mogelijk om spontaan verzet om te buigen in het creëren van alternatieven? Is dit gebeurd in jullie respectievelijke landen?

Juodraštis: Wij denken dat het voor een relatief nieuwe beweging zoals de onze belangrijk is om zelfscholing van jonge militanten mogelijk te maken. Hen vertrouwd te maken met radicale theorieën en vervolgens deze ideeën gezamenlijk in de praktijk te brengen. Het oprichten van de “Vrije Universiteiten” heeft de mogelijkheid geboden om, buiten de conformistische academische sfeer om, kennispraktijken te delen. Dit heeft bijgedragen aan een uiterst belangrijk laboratorium van alternatieven. Sommige pogingen om radicale media-“structuren” op te bouwen zijn ook in ons land gelukt. Er zouden meer communes en kraakbewegingen moeten komen als antwoord op grondspeculatie en we hebben meer netwerken van alternatieve economieën nodig, die zich ook kritisch opstellen tegenover de burgerlijke arbeidsethiek. De tijd is gekomen om al deze alternatieven te implementeren.

Antonis: Terwijl het niet helemaal opgaat om de Griekse opstanden als directe antwoord op de crisis te kenschetsen, blijft het belangrijk om deze vraag te beantwoorden. Verre van zich te beperken tot spectaculaire beelden van eigendomsvernieling, bracht de december-opstand veel zelfgeorganiseerde projecten voort: universiteiten in de handen van de opstandelingen werden wekenlang gerund door middel van open vergaderingen. Volksvergaderingen staken in veel buurten van Athene, Thessaloniki, en andere steden de kop op. Kortom, mensen begonnen hun levens zelf in de hand te nemen. Het is moeilijk te zeggen hoe we een dierbaarder erfenis achter zouden kunnen laten! En het is ontzettend belangrijk dat wij deze structuren in stand houden en verder ontwikkelen als antwoord op de uitbreiding van de crisis en de steeds groter wordende kloof tussen mensen en politieke macht. Dit is de volgende, cruciale taak die ons te wachten staat. ◘

> “Kortom, mensen begonnen hun levens zelf in de hand te nemen”

Websites

(1) http://www.greatrecession.info/2009/05/25/world-bank-warns-of-social-unrest/
(2) http://www.finanznachrichten.de/nachrichten-2008-12/12632460-imf-sees-risk-of-spreading-social-unrest-020.htm
(3) http://graphics.eiu.com/specialReport/manning_the_barricades.pdf
(4) http://www.csis.org/media/csis/events/080110_grand_strategy.pdf

"De spiegel moet omgedraaid worden."

Een gesprek met Sarah Bracke over islamofobie

Twee derde van de klachten die binnenkomen bij antidiscriminatie-organisaties in Nederland, zoals RADAR, Bureau Discriminatiezaken en Anne Frank Stichting, zijn gerelateerd aan rassendiscriminatie, zo blijkt uit hun jaarverslagen. Het merendeel van de klachten betreft discriminatie op basis van de islamitische godsdienst. Uit deze cijfers blijkt dat racisme en religie steeds vaker op een gevaarlijke manier met elkaar worden verbonden.

★DOOR DORO WIESE

Uit het onderzoek van Henk Dekker, politicoloog aan de Universiteit van Leiden, blijkt ook dat "jongeren moslims bijna altijd gelijk stellen aan nationaliteit of etniciteit" – voor hen zijn moslims Turken of Marokkanen. Daarbij wordt de islam vaak gekoppeld aan anti-moderne en anti-democratische waarden. Zo kunnen vrouwen met een hoofddoek niet geëmancipeerd zijn, en zijn mannen met een baard per definitie gevaarlijk. Deze nieuwe vorm van racisme – 'islamofobie' genoemd – heeft ook al lang de politiek bereikt, zoals blijkt uit het fenomeen Geert Wilders.

Door de islam te koppelen aan anti-moderne en anti-democratische waarden, is het makkelijk te beargumenteren dat vermeende aanhangers van de islamitische godsdienst de "moderne democratische" samenleving bedreigen. Hoe komt deze koppeling echter tot stand? Een gesprek met Sarah Bracke, docente aan de Universiteit Leuven.

Onderzoek wijst uit dat Islamofobie over de hele wereld aan het toenemen is, ook in West-Europa. Hoe zijn racisme en islamofobie met elkaar verbonden?

Ik zie racisme als een proces van "racialisering": een proces waardoor mensen in verschillende groepen ingedeeld worden die een fundamenteel andere menselijkheid toegeschreven krijgen en waarbij de éne groep als superieur wordt beschouwt. In die zin is islamofobie één vorm van racisme, en antisemitisme een andere. Dit is een andere interpretatie van racisme dan de oude, biologische, essentialistische definitie die gebaseerd is op huidskleur. Maar zelfs vanuit deze oude definitie zou je kunnen stellen dat er racisme bestaat ten opzichte van moslims. Om een voorbeeld te geven: het grootste moslimland op de wereld is Indonesië. Maar als er hier in Nederland over moslims gesproken wordt, dan gaat het meestal over mensen die er Arabische uitzien. Maar het proces van racialisiering gaat niet alleen over huidskleur. Ook cultuur kan geracialiseerd worden als je culturen indeelt in afgebakende en vaststaande eenheden die tegenover elkaar komen te staan. Ook religie kan geracialiseerd worden.

Hoe komt het dat moslims als "de andere" gezien worden?

De veranderde geo-politieke situatie speelt natuurlijk een belangrijke rol. Veel is terug te herleiden tot de tijd van de Koude Oorlog: het idee van die éne andere vijand en de tweedeling van de wereld. Deze mechanismen zijn niet gestopt na 1992. De vijand is in elkaar gestort, en nu is er ruimte voor een nieuwe vijand. Die "post-Koude-Oorlog"-situatie is dus belangrijk, maar tot op zekere hoogte is het ook geen nieuw verhaal. Tijdens de islamitische revolutie in Iran in 1979 vroegen sommige deskundigen zich letterlijk af: "Hoe is dit mogelijk!?". Vanuit een "normaal" Westers perspectief kwam de islamitische revolutie als een verrassing, omdat de Sjah gezien werd als iemand die het land moderniseerde en zorgde voor gelijke man-vrouw-verhoudingen. Waarom zouden mensen zich daartegen verzeten? Maar het Sjah-regime was geen democratie. Het was een dictatoriaal bewind met een klassenmaatschappij. Er was massale uitbuiting en slechts de elite kon de vruchten van de modernisering plukken. Het getuigt van Westerse naïviteit om over het Sjah-regime te zeggen: "Hij is toch modern, dit is toch die juiste manier van samenleving – waarom zien de mensen dat niet?". Het is alsof de islamitische revolutie indruist tegen ons begrip van modernisering en moderne samenleving.

Bedoel je hiermee dat islamitische landen vaak als anti-modern gezien worden?

Een van de manieren waarop de islamitische revolutie - of op dit moment moslims en de islam - worden neergezet, is dat ze niet modern zou zijn. Vanuit een Westerse "modern wij" gevoel wordt altijd geredeneerd dat als iets niet "modern" is, het noodzakelijkerwijs "traditioneel" moet zijn. Dit is een problematische zienswijze en onderdeel van een racistisch discours, waarbij "wij" altijd modern en superieur zijn, en "de anderen" traditioneel. Vaak wordt met verbazing gesproken over het feit dat islamitische bewegingen technologie gebruiken. Dit is veel minder het geval als het gaat om christelijke bewegingen, bijvoorbeeld de grote evangelische bewegingen in de VS met hun eigen televisiekanalen. Wat nooit geproblematiseerd wordt, is de categorisering van het "moderne wij". Wie definieert wat modern en wat niet modern is, en wie definieert wat seculier en wat religieus is? Er bestaan vele religieuze partijen die zich richten op christenen en allemaal hebben ze een plaats in de publieke ruimte. In het geval van de islam wordt dit als een aanval beleefd op onze seculaire samenleving. Het gevolg is een asymmetrische machtsverhouding. In Nederland heeft het christendom een uitermate grote invloed op de samenleving. Alles wat dichtbij het "moderne wij" staat, wordt genormaliseerd, en hetgeen als "de ander" beschouwd wordt, geproblematiseerd.

Zie jij dan een verschil tussen religie en religieuze praktijk of fundamentalisme?

De manier waarop de Islam voortdurend aan fundamentalisme gekoppeld wordt, is problematisch. De term fundamentalisme wordt daarbij arbitrair gebruikt: christelijke religieuze groepen die theologisch conservatief zijn, worden vaak niet fundamentalistisch genoemd. Ik vrees dat de term als codewoord ingezet wordt, om mensen aan te zetten tot islamofobie. In plaats van grote tegenstellingen te construeren – zoals die tussen de Sharia en het Westerse rechtssysteem – stel ik voor te analyseren waar bepaalde gebruiken vandaan komen. Bijvoorbeeld: een groot gedeelte van de "moderne" wetgeving die "wij" nu als problematisch beschouwen, koppelen we aan de islam. Maar vaak was deze wetgeving onderdeel van de kolonisatie: de Franse "Code Napoléon" bijvoorbeeld, die in vele delen van de wereld nog de basis vormt van het huidige rechtssysteem. In Libanon was er bijvoorbeeld vóór de Code Napoléon geen wetgeving tegen homoseksualiteit. Het was de Code Napoléon die een aantal problematische wetten omtrent seksualiteit introduceerde. Dit soort nuancen gaan verloren in het dualistisch verhaal van de "clash of civilizations". In dit verhaal heb je aan de éne kant vrijheid, emancipatie, en verlichting, die voor het Westen staan, en aan de andere kant de "anti-beschaving" die beschouwd wordt als fundamentalistisch, zonder vrijheid van meningsuiting en waar een irrationaal geloof aan toe wordt gedicht. In de praktijk zit het veel ingewikkelder in elkaar.

Heeft het verhaal van de "clash of "civilizations" iets te maken met de olie-afhankelijkheid van de Westerse wereld?

Er zijn vele historische toevalligheden, dus de vraag is zo niet goed gesteld. Ze leidt al snel tot het geloof in een samenzwering. Wat je wel kunt zeggen, is dat een aantal van de islamitische bewegingen verklaard kunnen worden in de context van historische of bestaande onrechtvaardigheidsstructuren. Ze bieden een soort van postkoloniale kritiek die in andere contexten ontbreekt, en dit verklaart voor een deel hun populariteit. In veel van de oorlogen die er nu gaande zijn, speelt olie een rol, maar lang niet in allemaal. Het verhaal over olie impliceert het idee dat we, met name in het mondiale Zuiden, nog steeds met neokoloniale verhoudingen te maken hebben.

Hoe kunnen linkse mensen op een progressieve manier met deze thematiek omgaan?

Helaas laten feministische, lesbienne-queer of linkse bewegingen zich makkelijk gebruiken voor het verhaal van de "clash of civilizations". Het is heel belangrijk hiermee te breken. Om een interessante politieke strategie uit te denken in de context van dit verhaal, moet je in de eerste instantie in staat zijn het als een oorlogsverhaal te ontmaskeren, wat nu vaak niet gebeurt. Wij moeten deze denkkaders in beeld kunnen brengen, om ermee te kunnen breken – dan pas hebben wij een kans om een goed politiek antwoord te kunnen ontwikkelen. □

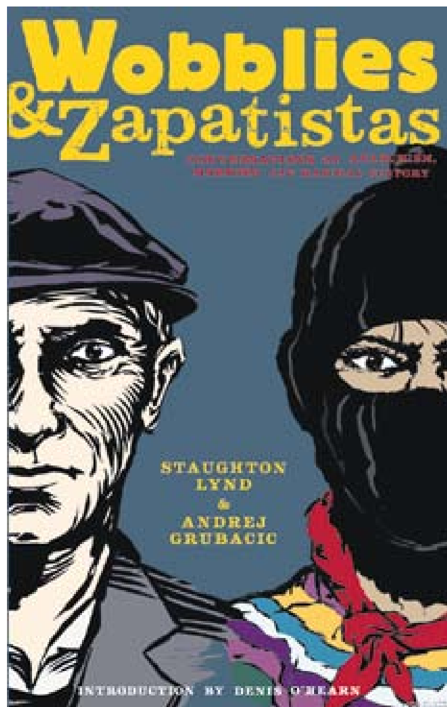
Links

www.annefrank.org
www.art1.nl
www.islamlaicite.org
http://www.radar.nl

http://www.kennislink.nl/publicaties/meerderheid-jongeren-negatief-over-moslims

Wobblies en Zapatistas: Gesprekken over anarchisme, marxisme en radicale geschiedenis

★ RECENSIE (INGEKORT) VAN ERNESTO AGUILAR UIT POLITICAL AFFAIRS, MARXIST THOUGHT ONLINE, VERTALING: KATRIN MCGAURAN

Vanaf het moment dat het marxisme en het anarchisme in 1872 aparte wegen insloegen, is de eigenaardige en soms vijandige spanning tussen de twee verschillende scholen van het socialisme onderwerp geweest van veel debatten, studiegroepen en protesten. Voor anarchisten zou, zoals Mikhail Bakunin stelde, het opkomende marxisme noodzakelijkerwijs net zo onderdrukkend worden als de kapitalistische staat. Voor marxisten zou de anarchistische overtuiging dat niemand macht zou moeten hebben, betekenen dat de 'incrowd' met een goed netwerk, meestal rijk en wit, hun macht in een andere vorm zou uitoefenen, met stilzwijgende steun van het grootste deel van de bevolking. Vanuit deze vroege conflicten ontwikkelden zich een jarenlange karikaturisering - net zo vaak correct als vals - van anarchistische motivaties en politieke aspiraties, en over organiseren en het ontbreken ervan. Toch zou het een zonde van omissie zijn te beweren dat er niet tenminste een spoor van bewondering onder marxisten geweest is voor het anarchistische talent om aan te haken bij de creatieve energieën van de jeugd. Of evenzeer onder anarchisten, die stiekem graag het vermogen gehad zouden willen hebben om breed to organiseren, met helderheid en ook binnen zwarte gemeenschappen. De bewondering is echter danig bevlekt. Het marxisme en het anarchisme hebben historisch gezien een haat-liefde relatie gehad die even gepassioneerd en tragisch als de teksten van Euripides. De anti-globaliseringsbewegingen, en inspanningen van beide stromingen om de opkomende protesten om te doen slaan in grote anti-kapitalistische mobilisaties, heeft discussies weer aangewakkerd zoals ze in het boek "Wobblies and Zapatistas: Conversations on Anarchism, Marxism and Radical History" te vinden zijn. Toegegeven, niet veel van deze dialogen hadden het stralende niveau van persoonlijkheden als Staughton Lynd (burgerrechtenactivist en historicus, red.) betrokken. Maar ze vertegenwoordigen een begin - niet alleen over verschillen, maar ook over de gemeenschappelijke en gedeelde waarden en verwachtingen over een betere wereld. 'Wobblies and Zapatistas' zet Lynd aan tafel met Andrej Grubacic, een anarchist uit Californië en daarvoor de Balkan, om uitgebreid gedachten uit te wisselen over geschiedenis, politieke theorieën en de praktische werkelijkheid.

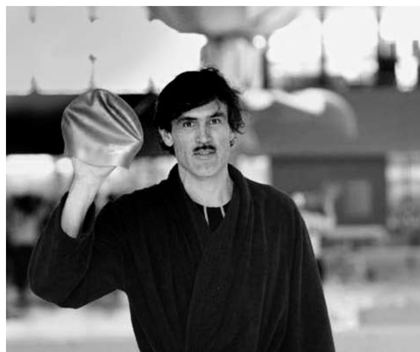
Lynd en Grubacic mikken vooral op degenen die bruggen tussen de twee kampen willen bouwen. Hun dialoog over de strijdbaarheid van de Zapatistas is een intrigerend discours dat door het hele boek loopt, over hoe politiek gedurende de laatste generatie fundamenteel veranderd is. Dit is de reden waarom ook de manier moet veranderen waarop activisten en radicale strijders tegen zichzelf en hun doelstellingen aankijken, onder andere om zich te ontdoen van ongewenste oude labels. Dit inzicht is niet nieuw. 'Nieuw Links' postuleert zulke ideeën al langer en de bovengenoemde anti-globaliserings-confrontaties en demonstraties hebben vaak ideologische etiketten gemeden. Beide auteurs hebben gelijk als ze "grote" ideeën belangrijk beschouwen voor het formuleren van politieke visies. Zo brengen ze bijvoorbeeld te berde dat Joe Hill (befaamde zanger en activist uit de Amerikaanse arbeidersbeweging, red.) zichzelf vandaag de dag als Palestijn beschouwd zou hebben. Dat roept effectieve beelden op en brengt vruchtbare discussies teweeg. Lynd lijkt goed oog te hebben voor de hoeveelheid werk die nog verzet moet worden als hij beschrijft welke moeilijkheden hedendaagse bewegingen hebben om strategieën te bepalen. Lynds opmerking dat anarchisme en marxisme niet elkaar uitsluitende alternatieven zijn maar alleen Hegeliaanse momenten die door botsende persoonlijkheden in de Eerste Internationale gespleten zijn, lijkt ook te simpel. Ook andere commentaren in het boek reduceren belangrijke en substantiële splitsingen vaak schamper als misleidende trucjes. Tegelijkertijd lezen we een groot aantal inspirerende observaties, zoals bijvoorbeeld anti-imperialisme niet zien als een afwijking van alles wat Amerikaans is maar dat juist het beste van Amerikaanse radicale tradities omarmt. Ook een hernieuwde aandacht voor de 'Haymarket zaak' en de Industrial Workers of the World (in Lynds woorden, "de Zapatistas van eerdaags") doet nieuw licht schijnen op deze gedenkwaardige revolutionaire golven. Dit is te danken aan Lynds interpretatie van de geschiedenis, die veelomvattend is en geschraagd wordt door een rijke ervaring. Van de bekende Duitse staatsman Otto von Bismarck is het beroemde citaat na de splitsing van de Eerste Internationale: "crowned heads, wealth and privilege may well tremble should ever again the black and red unite" [koningen, de rijken en de gepriviligeerden kunnen beter beven zouden zwart en rood zich ooit weer verenigen]. Als we de woorden in 'Wobblies and Zapatistas' mogen geloven, zou deze mogelijkheid niet zo ver buiten bereik liggen. ◘

Door Staughton Lynd en Andrej Grubacic, Oakland, California, PM Press, 2009.

'All art is subject to political manipulation [...] except for that which speaks the language of this same manipulation.'

(Laibach, 'Ten Items of the Covenant', Art and Social Change: A Critical Reader, Tate Publishing UK, 2008)

Zwitsers Zwemrecord wankelt

Zinderende spanning in de Oerlikon zwemhal in Zürich op zondagmorgen 22 maart, als de deelnemers voor de halve finales van de nationale kampioenschappen (50 meter vrije slag) op de startblokken plaatsnemen. Tussen hen, en twee keer zo oud als de rest van de zwemmers, de 44-jarige manager *Roland Wagner*. De voormalige topzwemmer heeft aangekondigd dat hij in topconditie is en het wereldrecord gaat verbreken. Hij heeft maanden getraind om zich voor de kampioenschappen te kwalificeren. Hij wordt uitbundig toegejuicht door een schare fans op de tribune die evenals hij met roze badmutsen getooid zijn. Wagner start sierlijk, komt als laatste boven, maar haalt de rest al snel in. Halverwege de baan draait hij echter om en zwemt keihard terug en komt daardoor als eerste aan. Hij viert de overwinning met de vuisten in de lucht. De fanclub gaat volledig uit z'n dak, ontkurkt de champagne en zwaait met roze vellen karton met teksten als *00:00:00 Sekunden*. De rest van het publiek kan het maar matig waarderen, een deel wil zelf na de verwarring te zijn overkomen de zwemmer en zijn fans aanvliegen. De politie moet er aan te pas komen om de orde te herstellen. Uit een rondgestrooid pamflet blijkt dat Wagner een "Artistiek herdenkingsmonument heeft neergezet ter ere van de oorlogszuchtige neoliberale concurrentiesysteem en de prestatiewaanzin van de topsport". Het kunstwerk was ook bedoeld om de aandacht te vestigen op de dreigende sluiting van Cabaret Voltaire, het café waar ooit in 1915 de Dadaisten bij elkaar kwamen. ◘

(zie voor meer: kommunikationsguerilla.twoday.net/?day=20090322)

Stadsbreien steeds populairder

Op steeds meer plekken in steden ziet men dat het straatmeubilair geïntegreerd wordt in nieuwe breiprodukten (ook punniken of haken komt voor). In Schaerbeek bij Brussel is een plein tien weken lang door zo'n 80 verschillende mensen volgebreid, waarna onder andere een spandoek voor de sans papiers ontstond. Een speciale rechterspruik werd voor de camera's op het Daillyplein gebreid (http://artplastiekfabrique.wordpress.com/)

Ook in het Deense Århus heeft Mare Tralla camera's van een warm jasje voorzien. Feminist surveillance art heet dat. darc.imv.au.dk/?p=85
Dit kunstwerk heeft als titel meegekregen: 'protected'. ◘

8 cola

In Groningen is een man aangehouden vanwege een tatoeage. In zijn nek staat de afkorting A.C.A.B. Volgens de politie betekent dat: All Cops Are Bastards, ofwel alle agenten zijn schoften. De politie zegt de belediging hoog op te nemen. De man gaf in eerste instantie toe dat hij de tatoeage had laten zetten omdat hij kwaad was op de politie, maar beweerde later dat de letters staan voor Acht Cola, Acht Bier. Wij weten wel beter ;-)

(VAN EEN OF ANDER PERSBURO, MET DANK AAN 'WEEST KRITISCH')

Agenda

Zie ook agenda's: actie en kraken:
• squat.net/radar
Globalisering/economie:
• www.globalinfo.nl/content/view/94
En de Aktie Agenda:
• www.aktieagenda.nl

8-10 juli
G8-top in L'Aquila, Italie

3-9 augustus
Klimaatactiekamp grens Nl-Belgie
• www.klimaatactiekamp.org
en Nantes ook: www.campclimat.org

24-28 augustus
Entreeweek, begin nieuw studiejaar universiteiten

24-30 augustus
actieweek tegen uitzettingen in Duitsland
• www.abschiebefrei.blogsport.de

25-31 augustus
Noborders camp Lesvos, Griekenland
• www.lesvos09.antira.info/
Voor solidariteit met migranten

28-30 september
Internationaal solidariteitskamp Koerden/ Turkije en Mesopotaams Sociaal Forum
• www.international-amed-camp.org

1-4 oktober
Internationale dagen voor vrije verkeer van mensen, Barcelona
• www.antilager.entodaspartes.net/

Zie verder:
• www.indymedia.nl en www.radar.squat.net

Boekwinkels en infocentra

DE ROOIE RAT
Neerlands oudste en grootste linkse boekwinkel:
Oudegracht 65, Utrecht
• www.rooierat.nl
HET FORT VAN SJAKOO
Jodenbreestraat 24
Amsterdam
• www.sjakoo.nl
ROSA
Folkingedwarsstraat 16A
Groningen
• www.bookshoprosa.org
INFOTHEEK GENT
Annonciadenstraat 16, Gent
• www.anarchie.be/infotheek
EURODUSNIE
Koppenhinksteeg, Leiden
• www.eurodusnie.nl

Websites

DE VRIJE:
• www.devrije.nl
INDYMEDIA:
• www.indymedia.nl
KONFRONTATIE:
• www.konfrontatie.nl
GLOBALINFO:
• www.globalinfo.nl
KLEINTJE MUURKRANT:
• www.stelling.nl/kleintje
VÓÓR DE VERANDERING:
• www.globalternatives.nl
AKTIE AGENDA:
• www.aktieagenda.nl
OVER SUPERMARKTEN:
• www.supermacht.nl
STUDENTEN:
• www.universitaireactivisten.nl
Om er een paar te noemen

Organisaties

ANARCHISTISCHE GROEP AMSTERDAM (AGA)
Zaterdag Anarchistische Bibliotheek van 14.00 tot 18.00u
1e Schinkelstraat 14-16 A'dam
• agamsterdam.wordpress.com
VRIJE BOND
• www.buitendeorde.nl
OMSLAG
Werkplaats voor duurzame ontwikkeling. Hoogstraat 301a in Eindhoven. (Bezoeken: bel dan eerst eerst 040-2910295)
• www.omslag.nl
WEGGEEFWINKELS:
• www.weggeefwinkels.nl
ANARCHISTISCHE ANTI-DEPORTATIE GROEP UTRECHT
• www.aagu.nl
ALLES OVER HET VRIJHANDELSBELEID VAN DE EUROPESE UNIE
• www.voorwie.eu

Meer fijne plekken voor vertier en revolutie

JOE'S GARAGE
pretoriusstraat 43 in amsterdam
• www.joesgarage.nl 'wij zijn geen volk, wij zijn KLASSE!' (FAU slogan)
RESTAURANT DE HAGEDIS
Waldeck Pyrmontskade 116 Den Haag
• www.restauranthagedis.nl/
HUIZE SPOORLOOS,
Wilhelminastraat 33, Emmen
• www.huizespoorloos.org/
OUDE RKZ
Emmastraat 15, Groningen
• www.orkz.net/
HET BLIJVERTJE
3e Oosterparkstraat 44-88
Amsterdam
• www.slimblijven.nl/
OCCI EN MKZ
Amstelveenseweg 134 Amsterdam (MKZ om de hoek)
• www. occii.org
ACU in Utrecht
Voorstraat 71
• www. acu.nl
KNOFLOOK
Havendijk 1, Den Bosch
• www. verenigingontspoord.org
VERHERBOUWD
Grote Broek, Nijmegen
• www.www.grotebroek.nl

Net verschenen

BARCELONA 1936
Nederlandse vertaling van het boek over de Spaanse burgeroorlog door de antifascistische schrijver Hanns Erich Kaminsky. Kaminsky reisde in 1936 door Catalonie, samen met Emma Goldmann en de Nederlandse anarchist Arthur Lehning. Hij beschrijft op levendige en kritische wijze het verzet en de sociale revolutie van binnenuit.
20,- euro uitgeverij Iris, Amsterdam (reknr. 6259433)

KRITIEK
Jaarboek voor socialistische discussie en analyse is een academische uitgave en biedt ruimte aan artikelen van beschouwende, theoretische, historische en polemische aard over zaken die van belang zijn voor de huidige linkse beweging.

In dit nummer is er aandacht voor de positie en strijd van illegale migranten en stedelijke sociale conflicten. Zo wordt het migratiebeleid in de Verenigde Staten onder de loep genomen en vergeleken met de situatie in Nederland. Vervolgens worden verschillende kraakbewegingen in Europa met elkaar vergeleken en in een breder perspectief geplaatst.

Jaar van uitgave: 2009
ISBN: 978-90-5260-346-9
Aantal pagina's: 223
Prijs: € 24,90

LAY OUT: WWW.D2CREATORS.NL

Klasse!

Is een krant die ongeveer elke drie maanden uitkomt, gratis en in een oplage van tenminste 5000 exemplaren. Wij hopen in alle uithoeken terecht te komen. Als je wilt helpen met verspreiden, haal er dan wat af op de verschillende verspreidpunten (zie website: globalinfo.nl/klasse) of bestel er wat per mail: klasse@globalinfo.nl
We zijn ook altijd naarstig op zoek naar geld; elk nummer kost minstens 1000 euro aan drukkosten alleen al. Geld kan gestort worden op banknr. 9554857 (van het Lab in Amsterdam). Je kunt ook een benefiet organiseren, en we helpen daarbij graag mee.

Klasse! wil je geld

Geef je geld weg! Of dat van een ander!
stort grote bedragen op gironummer 9554857 van 'Het Lab' in Amsterdam
Benefieten voor en met ons organiseren is ook een goed idee! Om de drukkosten te betalen (da's ruim 1000 euro per keer!)

OOK OP DEZE PAGINA?
Laat maar weten als je ook op deze achterpagina wilt staan: klasse@globalinfo.nl

FOTO: BURSTEIN!: HTTP://WWW.FLICKR.COM/PHOTOS/BURSTEIN/

De Anarchistische Groep Amsterdam en Uitgeverij de Dolle Hond presenteren:

Sam Dolgof, de IWW en anarchosyndicalisme in de USA

Lezing van Anatole Dolgoff over zijn ouders, de anarchisten Esther en Sam Dolgoff en de anarchistische beweging in het Amerika van de twintigste eeuw. Anatole Dolgoff beschrijft het leven van zijn ouders en geeft tegelijkertijd een beeld van de geschiedenis van de libertaire klassenstrijd in het Amerika van de twintigste eeuw. Veel van de kleurrijke figuren uit die geschiedenis heeft hij als kind persoonlijk gekend.

Soep vooraf.
MKZ, Eerste Schinkelstraat 14-16 Amsterdam
Zaterdag 11 juli, Aanvang: 19:00